

Huvudman
info@ekero.se

2017-04-12
Dnr 400-2016:209

Beslut efter kvalitetsgranskning

av förskolans arbete med särskilt stöd vid
Gräsåkers förskola, Ekerö kommun

2017-04-12

1 (3)

Dnr 400-2016:209

Inledning

Skolinspektionen genomför under våren 2017 en kvalitetsgranskning av förskolors arbete med barn i behov av särskilt stöd. Inom ramen för denna kvalitetsgranskning granskas 35 förskolor, både med enskilda och kommunala huvudmän. Följande frågeställningar ska besvaras inom granskningen:

1. Har förskolan arbetssätt för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd?
2. Tillgodoses behov av särskilt stöd så långt som möjligt i den ordinarie verksamheten?
3. Finns det stödfunktioner och stödstrukturer som kan bistå förskolepersonalen i arbete med barn i behov av särskilt stöd?

Skolinspektionen besökte Gräsåkers förskola med Ekerö kommun som huvudman den 8 och 9 mars 2017. Ansvariga inspektörer för granskningen har varit Renata Grelak och Agneta Kenneberg. Under besöket genomförde inspektörerna observationer på avdelningen Upptäckarna. Vid besöket intervjuades hela arbetslaget på avdelningen Upptäckarna, förskolechefen, personal från förskolans övriga avdelningar samt två specialpedagoger från kommunens centrala resursteam. Skolinspektionen har också tagit del av dokumentation från verksamheten.

I detta beslut redovisar Skolinspektionen en sammanfattande bedömning av granskningens resultat och anger de eventuella utvecklingsområden som är aktuella för Gräsåkers förskola. En redovisning av underlaget för detta beslut anges i bilaga 1.

För ytterligare information om Skolinspektionens kvalitetsgranskningar se Skolinspektionens webbplats <https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/>

2017-04-12

2 (3)

Dnr 400-2016:209

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att Gräsåkers förskola har rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma barn som kan vara i behov av särskilt stöd. Vid kartläggningen av barnets situation tar personalen hjälp av förskolans pedagogiska utvecklingsledare eller specialpedagoger. Om kartläggningen visar på behov av särskilt stöd, upprättas en handlingsplan där stödinsatser dokumenteras. Handlingsplanen följs upp och utvärderas i samverkan mellan arbetslag och kompetenser från resursteamet samt förskolechef. Samverkan sker också med vårdnadshavare, såväl vid utformningen som vid uppföljningen av stödinsatserna.

Skolinspektionen bedömer vidare att personalen utformar och genomför stödinsatser på ett sådant sätt att stödbehovet så långt som möjligt tillgodoses inom den ordinarie verksamheten. Aktiviteter genomförs så att det är möjligt för alla barn att delta och individuellt riktade insatser genomförs tillsammans med andra barn. Personalen förändrar miljöerna utifrån den aktuella barngruppens behov och materialet är anpassat och tillgängligt för alla barn.

Trots att personalen har fått viss kompetensutveckling bedömer Skolinspektionen att personalen inte fått den kompetensutveckling de behöver för arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Förskolan har tillgång till och har vid behov använt sig av stödfunktioner i form av extern kompetens, såsom exempelvis specialpedagog. Förskolechefen har dock inte på ett systematiskt sätt följt upp och utvärderat om tillgången till stödfunktionerna är ändamålsenlig och tillräcklig.

Utvecklingsområden

Skolinspektionen bedömer att utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden:

- Förskolechefen behöver se till att personalen i högre grad får relevant kompetensutveckling kring arbetet med barn i behov av särskilt stöd.
- Förskolechefen behöver på ett systematiskt sätt följa upp och utvärdera tillgången till stödfunktioner i syfte att se till att den är ändamålsenlig och tillräcklig.

2017-04-12

3 (3)

Dnr 400-2016:209

Uppföljning

Ekerö kommun ska senast den 12 oktober 2017 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen **kan** bifogade mall (bilaga 2) användas.

Redogörelser skickas per post till *Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm*, eller via e-post, till skolinspektionen@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2016:209) i de handlingar som sänds in.

I ärendets slutliga handläggning har utredare Anna Gabrielsson och jurist Magnus Jonasson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Gabriel Brandström

Enhetschef

Renata Grelak

Utredare

2017-04-12

1 (4)

Dnr 400-2016:209

Bilaga 1

Bakgrundsuppgifter om Gräsåkers förskola

Gräsåkers förskola är belägen i Ekerö kommun utanför Stockholm. Förskolan har sammanlagt 92 barn fördelade på fem avdelningar: Upptäckarna, Spanarna, Äventyrarna, Utmanarna och Utforskarna. Samtliga avdelningar är åldershomogena och personalen följer med barnen vid övergångar till nya åldersgrupper. Avdelningen Upptäckarna har 15 barn i åldrarna 1-2 år. På förskolan tjänstgör sammanlagt 16 personer varav sju är legitimerade förskollärare. På avdelningen Upptäckarna arbetar tre personer varav en är förskollärare. Förskolan leds av en förskolechef som utöver detta uppdrag också ansvarar för ytterligare två förskolor.

Resultat från granskningen i Gräsåkers förskola

Personalen och förskolechefen på Gräsåkers förskola uttrycker samma grundsyn på förskolans uppdrag avseende barn i behov av särskilt stöd. De beskriver att uppdraget handlar om att uppmärksamma alla barn och anpassa verksamheten utifrån barnens förmågor och behov. Enligt förskolechefen ska förskolan tillgodose alla barns behov i ett inkluderande perspektiv; *De ska vara en del av den befintliga verksamheten och barngruppen*. Men arbetslaget uppger att de inte har diskuterat läroplanens uppdrag kring barn i behov av särskilt stöd. I en pedagogisk utvecklingsgrupp, som samlar förskolechefen och förskollärare från olika avdelningar, förs diskussioner men dessa handlar främst om specifika barns behov.

Förskolans arbetssätt för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd

Personalen och förskolechefen beskriver i intervjuer hur de uppmärksammar att ett barn kan vara i behov av särskilt stöd. Vid höstterminens början kartlägger personalen barnens lärmiljöer inom ramen för likabehandlingsarbete. På så sätt kan barn som eventuellt behöver stöd i sin utveckling uppmärksammas. Men även under terminens gång kan personalen på olika sätt få signaler om att ett barn kan vara i behov av särskilt stöd. Ett barn som hamnar i konflikter med andra barn eller föräldrar som signalerar om tillfälliga svårigheter hemma som påverkar barnets situation på förskolan är exempel på sådana signaler.

Personalen pratar först med varandra och de kan i vissa fall själva komma överens om att göra små anpassningar i verksamheten. Om de första anpassningar som görs inte har gett resultat kartlägger personalen barnets situation.

2017-04-12

2 (4)

Dnr 400-2016:209

Det vanliga tillvägagångssättet är att personalen diskuterar barnets situation med förskollärarna och förskolechefen på de regelbundna mötena för den pedagogiska utvecklingsgruppen. Det finns även möjlighet att rådfråga kompetenser från ett centralt resursteam.

Via observationer i barngrupp identifierar personalen vid vilka aktiviteter eller situationer som barnet är i behov av stöd. Med utgångspunkt i en mall för handlingsplan, benämnt *Handlingsplanen för verksamhetsförändring*, kartlägger personalen vad i verksamheten som fungerar för barnet och vad som försvårar. Förskolechefen berättar att personalens kartläggning ska fokusera på det som i barnets omgivning föranleder att behov av stöd uppstår. För att ta reda på hur arbetssätt, miljö eller personalens förhållningssätt påverkar barnet kan förskolans pedagogiska utvecklingsledare eller specialpedagoger kopplas in till kartläggningen. Resultat av kartläggningen dokumenteras i handlingsplanen. Förskolechefen eller den pedagogiska utvecklingsledaren bistår personalen vid formuleringarna.

Förskolans arbete med att tillgodose behov av särskilt stöd

Utifrån kartläggningen tar personalen, i samråd med förskolechefen och vid behov med resursteamet, beslut om stödinsatser. Vårdnadshavare är delaktiga i processen. Stödåtgärderna dokumenteras i handlingsplanen där det också framgår när arbetet ska följas upp och när det ska utvärderas. Personalen följer upp och utvärderar aktuella handlingsplaner kontinuerligt, vid handledningen med specialpedagoger eller i den pedagogiska utvecklingsgruppen, där förskolechefen ingår. Barnets vårdnadshavare ges möjlighet att delta vid utvärderingen av stödinsatserna. Om utvärderingen visar att ytterligare stödinsatser krävs, utöver vad personalen med stöd från resursteamet kan genomföra, ansöker förskolechefen om extra resurser.

Av intervjuer framgår att stödinsatser genomförs i den ordinarie verksamheten och består av olika anpassningar av exempelvis arbetssätt, material eller den fysiska miljön. Det kan handla om att ett barn har en särskild plats vid matbordet eller vid lämningen blir emottagen av personalen på en särskild plats i hallen. En vanligt förekommande stödinsats är att göra mindre grupper, utifrån barnens behov och förutsättningar. Personalen använder också olika pedagogiska strategier som till exempel att förbereda ett barn inför övergångar genom att berätta vad som ska ske.

Skolinspektionens observationer visar att barnen uppmuntras och får stöd i att leka tillsammans och att hjälpa och lära av varandra. Vid en observerad egeni-

2017-04-12

3 (4)

Dnr 400-2016:209

nitierad lek börjar ett av barnen lägga pussel vilket lockar andra barn som ansluter sig till leken. Personalen är nära barnen i deras aktiviteter och stödjer vid behov samspelet mellan barnen. Aktiviteterna genomförs på ett sådant sätt att alla kan delta utifrån sina behov och förutsättningar. Även de barn som inte har kommit så långt i sin språkutveckling får möjlighet att delta aktivt, genom att personalen uppmärksammar dem och sätter ord på deras icke verbala signaler. Skolinspektionens observationer visar vidare att förskolans miljö är utformad och används utifrån barngruppens och enskilda barns behov. Alla barn har samma möjlighet att vistas i alla för barngruppen tillgängliga utrymmen och personalen ger exempel på att miljön kan förändras vid behov. Under observationerna rör sig barnen fritt mellan rummen och väljer vilka aktiviteter de vill delta i. Materialet är exponerat och tillgängligt för barnen utifrån barnens förutsättningar.

Stödstrukturer och stödfunktioner

Såväl personalen som förskolechefen uttrycker behov av kompetensutveckling kring arbetet med barn i behov särskilt stöd. Under år 2016 deltog förskolans personal i en kompetensutvecklingsinsats inom området. Kommunens resursteam planerar att starta ett nätverk för frågor kopplade till barn i behov av särskilt stöd. Representanter från Gräsåkers förskola kommer att ingå i nätverket. Arbetslagen har tillgång till och vid behov använder de sig av konsultation och handledning inom det specialpedagogiska eller psykologiska området. Personalen berättar att de skulle behöva mer konkret handledning, där metoder och verktyg prövas tillsammans med specialpedagogen. Förskolechefen berättar att det saknas systematik för att följa upp och utvärdera om tillgång till och samverkan med stödfunktioner är ändamålsenlig och tillräcklig.

Vidare framkommer det att varje arbetslag har tid avsatt för reflektion och pedagogisk planering av verksamheten. Arbetslaget uppger att de inte alltid har kunnat använda den avsatta reflektionstiden för att reflektera över verksamheten och barns behov. Enligt förskolechefen har arbetslaget fått goda förutsättningar för att reflektera kring uppdraget. Förskolechefen tillägger att förutom reflektionstiden finns det andra forum såsom arbetsplatsträffar eller studiedagar där uppdraget diskuteras.

Förskolechefen tar hänsyn till både barngruppens behov och personalens kompetens vid sammansättning av barngrupper och arbetslag. Storleken på barngrupperna anpassas utifrån barnens behov vilket kan innebära att det ser olika

2017-04-12

4 (4)

Dnr 400-2016:209

ut på avdelningarna. Under vissa perioder kan extra resurs behövas till ett arbetslag.

Kvalitetsgranskningens bedömningsunderlag

Nedan redovisas i korthet de bedömningsunderlag som använts i granskningen.

Bedömningsområde 1

Har förskolan arbetssätt för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd?

Inom detta bedömningsområde ingår att granska hur förskolan uppmärksammar att ett barn tillfälligt eller varaktigt kan vara i behov av särskilt stöd och om förskolechefen ser till att barnets situation i förskolan kartläggs. Vidare om förskolechef och arbetslag gör noggranna pedagogiska överväganden för att utforma verksamheten utifrån barnets behov.

Bedömningsområde 2

Tillgodoses behov av särskilt stöd så långt som möjligt i den ordinarie verksamheten?

Inom detta bedömningsområde ingår att granska hur arbetslaget genomför stödinsatser i den ordinarie verksamheten och i detta arbete anpassar samt använder miljö och material utifrån barngruppens behov. Vidare att förskolechefen tar ansvar för att planerade stödinsatser genomförs av arbetslaget.

Bedömningsområde 3

Finns det stödfunktioner och stödstrukturer som kan bistå förskolepersonalen i arbetet med barn i behov av särskilt stöd?

Under detta bedömningsområde ingår att granska vilka stödstrukturer och stödfunktioner som finns för arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Med stödstrukturer avses kompetensutveckling, förutsättningar för kvalitetsarbete, och organisation av verksamheten. Med stödfunktioner avses tillgång till konsultation och handledning inom det specialpedagogiska, medicinska eller psykologiska området.

2017-04-12

1 (2)

Dnr 400-2016:209

Bilaga 2**Mall för huvudmannens redovisning till Skolinspektionen**

Utvecklingsområde 1: Förskolechefen behöver se till att personalen får relevant kompetensutveckling kring arbetet med barn i behov av särskilt stöd.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 2: Förskolechefen behöver på ett systematiskt sätt följa upp och utvärdera tillgången till stödfunktioner i syfte att se till att den är ändamålsenlig och tillräcklig.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:

2017-04-12

2 (2)

Dnr 400-2016:209

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: